

Despre corespondența secretă între Mihai Viteazul și Henric al IV-lea al Franței și legenda Căpitănilor Ioan (Ioan Căpitani)

Mihai Viteazul intenționase cucerirea Moldovei încă din anul 1597, doar demersurile lui Sigismund Bathory făcând ca această campanie să fie amânată. La motivele inițiale, care însemnau slăbirea influenței turcești și evitarea unui atac direct asupra Ardealului din Moldova, se adăuga și ura personală a voievodului față de Eremia Movil. Movil încercase în repetate rânduri să-lucid pe Mihai, așa cum spun cronicarii vremii „cu otrăv sau prin trădare”, pentru a pune pe tronul Valahiei pe fratele său Simion Movil. În plus, Polonia nu dorea ca Moldova să iasă de sub sfera ei de influență și ar fi luptat fără ezitare împotriva lui Mihai.

Valahul își asumă totuși riscurile și părăsește, în primăvara anului 1600, prin pasul Oituz, în fruntea a 17.600 de oameni, la care se adaugă, spre surprinderea lui Eremia Movil, un contingent de peste 2.000 de moldoveni „bine înarmați și bine hrăniți”, așa cum spun cronicile.

Campania este una fulgerătoare. La 10 mai, Mihai ocupă Bacăul, la 11 mai Romanul, iar polonezii pierd lupta în mod dezastruos. Cetatea Neamului și Suceava se predau fără luptă în fața lui Mihai Viteazul. Urmează bătălia din fața Cetății Hotinului, acolo unde Eremia Movil este învins și scapă fugind peste Nistru. Nu trecuseră nici trei săptămâni și Mihai Viteazul stăpânea și ultima provincie a vechilor daci, Moldova. Din Constantinopol și până la Roma nu se vorbea decât despre faptele sale, spun cronicarii vremii. Mulți l-au asemănat cu Alexandru Macedon, în timp ce alții vedeau în el „Steaua Răsăritului”.

Regele Franței, vestitul Henric al IV-lea, în corespondența secretă cu ambasadorul său la Constantinopol îi scrie: „se zice că românul e foarte tare și că planurile lui cresc potrivit cu izbânzile sale”.

Un astfel de text are foarte multe interpretări. În subsidiar, Henric al IV-lea îi dă de înțelese ambasadorului său că Mihai trebuie ajutat inclusiv financiar, iar la întâlnirile de taină cu trimișii valahului la Constantinopol, subiectul trebuie tratat cu multă delicatețe. De altfel, cronicarii din epocă vorbesc despre aurul cu care Mihai achitase solda grupului de mercenari moldoveni, la bătălia de la pasul Oituz. Totodată, ei dau de înțelese că numai un rege european puternic, care îi ura pe poloni, putea face o astfel de faptă.

Henric a aflat de faptele lui Mihai Viteazul și prin intermediul „presei” din epocă între anii 1595 – 1598, fiind publicate foarte multe informații privind victoriile voievodului împotriva dușmanilor creștini. Henric al IV-lea l-a dorit pe Mihai Viteazul ca un amic și prieten al Franței și un inamic al Hasburgilor.

R zboiul lui Henric al IV-lea cu protestanții

- Pentru a potoli neîncrederea foștilor săi coreligionari și a preveni o re izbucnire a războiului civil, Henric al IV-lea a promulgat, la 13 aprilie 1598, Edictul de Nantes. Scopul principal al decretului era unitatea civilă, separând domeniul civil de unitatea religioasă, edictul îi trata pe unii protestanți mai bine decât pe schismatici și eretici, deschizând calea spre secularism și toleranță.
- Astfel, într-o națiune considerată încă în esență catolică, li se dădea protestanților calvinisti ai Franței (cunoscuți sub numele de hughenoti)

drepturi consistente și o amnistie deplină și totală pentru trecut, iar pentru viitor libertatea conștiinței și a exercitării cultului în toate regiunile unde acest cult fusese autorizat prin edictele precedente (1593 și 1594), ale căror prevederi erau acum extinse. Protestanții puteau fi admisi în orice funcție, la fel ca și catolicii, cu care erau considerați pe deplin egali în drepturi. Pentru a li se asigura o justiție în care să poată avea totală încredere, se crea în fiecare Parlament Camere ale Edictului cu reprezentarea protestanților în diferite proporții, mergând până la paritate, cum erau acelea din Bordeaux, Dauphine, Castres etc. Edictul le permitea să se adune în sinoduri provinciale și naționale, acordându-le, totodată, un mare număr de refugii în locuri întărite.

- Cele 92 de articole au fost discutate unul câte unul de o comisie alcătuită din delegați hughenoti, înainte de a fi adoptate definitiv. Henric dorea să înlăture orice motiv de suspiciune din partea hughenotilor, dar la rândul său avea suspiciuni în ceea ce-i privea pe aceștia. Probabil Henric i-a cerut lui Mihai să-i trimită câteva dintre vitejii săi oțeni.
- Henric al IV-lea a trăit permanent cu spaima unei tentative de asasinat asupra sa. Ceea ce s-a și întâmplat puțin mai târziu în 1610.
- Se presupune în epocă, între Mihai și Henric, a existat și o corespondență secretă, iar prin trimisii săi secrete de la Constantinopol, Henric l-a finanțat pe Mihai în bătălia cu polonezii.

Povestea Căpitănelului Ioan (Ioan Căpitănel)

- Când la Călugăreni, în bătălia de la Oituz a participat unul dintre căpitănelii preferați ai lui Mihai, Căpitănelul Ioan (Ioan Căpitănel).

- Nicolae Bălcescu, care îl redescoperă pe Mihai Viteazul în perioada optistă, atunci când idealul unei tinere generații era crearea unei țări libere, nesupuse Constantinopolului și care să se îndrepte spre Europa, în cartea lui „Istoria românilor sub Mihai-Voievod Viteazul” vorbește și despre eroii de lângă Mihai, bravii oțeni care au luptat alături de el.
- Căpitănelul Ioan (Ioan Căpitănel) l-a însoțit pe Mihai și în Moldova. După aceea, probabil în semn de prețuire pentru ajutorul dat de Henric al IV-lea (nu se cunoaște corespondența secretă între Mihai Viteazul și Henric al IV-lea, există însă foarte multe legende), Căpitănelul Ioan (Ioan Căpitănel) este trimis în Franța cu un grup de oțeni (între 100 – 300, conform unor scrieri din epocă) „să-i fie de mare ajutoriu în fața dușmanilor ce-l înconjoară”, cum spune cronica lui Veniamin de la începutul secolului XVII (manuscrisul s-a aflat în colecția lui I. B. Mureșanu și a fost o sursă de inspirație pentru filmul „Nemuritorii” al lui Sergiu Nicolaescu).
- Este posibil ca Ioan Căpitănel să-l fi stat alături de Henric IV (ca grup de oțeni de încredere, de pază, ca o mică armată particulară trimisă de prietenul și aliatul Mihaiului Henric, îngrozit permanent de posibilitatea unui asasinat! Ceea ce se întâmplă în 1610, când Henric chiar este asasinat mișelește de nobilimea nemulțumită de reformele sale) până la căsătoria acestuia cu Maria de Medici, în 1600. Europa fiind bulversată de războaie, lui Ioan Căpitănel îi trebuie un an să se reîntoarcă în țara Românească, ajungând astfel după moartea lui Mihai Viteazul.
- Despre asasinarea lui Mihai Viteazul, în „Rânduiala ofertăniei celei mari” (vezi foto), bătărnul scrib Nateniel Ierochimonașul scrie despre Căpitănelul lui Mihai: „În mare vrăjmie a purtat viteazul o tean valah cu trândătorii

domnului s u pe care i-a trecut prin sabie pe care i-a pututu...”. Iar în manuscrisul „Oropsii din Dacia barbar ” - 1685, Daniel Wolf (vezi foto manuscris) când vorbe te despre cronică lui Mihai Viteazul i tr darea generalului Basta, aminte te i de o tenii viteji, printre care i C pitanul Ioan: „Unde se aflau cei mai de încredere viteaji când Valahul a fost tr dat i ucis mi ele te?”

- Noul domnitor, împreun cu turcii, îl vâneaz pe C pitanului Ioan (Ioan C pitan) pân când, r mas singur, se refugiaz în Moldova.
- C pitanului Ioan (Ioan C pitan) se retrage în Moldova i se ascunde la un schit lâng M n stirea Neam ului. Aici este primit de cei 12 c lug ri care, conform legendelor i cronicilor din epoc , erau "tare pricepu i în a scrijeli pe pl ci de lemn", adic tiparul cu care se tip reau scrierile biserice ti. C pitanul Ioan (Ioan C pitan) înva de la c lug ri ce înseamn tiparul pe lemn (c lug rii lucrau la Ohtoicul dup Ioan Damaschin, o carte extrem de important pentru cre tinii ortodoc i), iar el îi înva pe ace tia me te ugul armelor. Tot Daniel Wolf scrie în manuscrisele lui: „C pitanul valah nesocotea i postul i cele sfinte. Când voia s vâneze, vâna, când voia s bea, bea. i era iubit în toate satele de colo de toat suflarea omeneasc pentru vitejia lui i curagiul lui i pentru cine fuse odat ...” (Cronica se refer la momentul în care C pitanul Ioan era în subordinea marelui voievod Mihai).
- La 1629, în Moldova, are loc o alt invazie a t tarilor care ard i pârjolesc totul pân la Cetatea Neam ului. Pentru a salva cele aproximativ 420 de pl ci de lemn cu care urma s se tip reasc Octoihul, C pitanului Ioan (Ioan C pitan) le ascunde în mai mul i saci cu paie, pe care îi încarc pe

cai, pentru a se îndrepta spre cetatea bine fortificată a Liiovului. Acolo îi găsea reședința Petru Movilă care era „mitropolit al Kievului, al țării Haliciului și al Moldovei și al întregii Rusii”. Pe drum, țării urmăresc micul pârâc de câlugări condus de Ioan Căpitănu (Căpitănu Ioan), a cărui înaintare era îngreunată de „comoara” pe care o duceau. „Comoara” nu era aur, așa cum credeau țării, care urmăresc cu înverșunare să atace micul grup, ci placi de tipar pe care era scris Octoihul. Rând pe rând, toți câlugării pier, dar nu făcuseră să se lupte cu țării.

- Natanie Ierochimonașul scrie: „și a ajuns valahu cu comoara singur și rănit în fața porților cetății unde Movilă l-a îngrijit rănit fiind și unde s-a prăpădit la câteva rane de sabie și sgeată avea pe dânsu”.
- La 15 decembrie 1630, Petru Movilă tipărește Octoihul, o lucrare extrem rară și neprețuită pentru creștinii ortodocși. Pe unul dintre puținele exemplare rămase și cunoscute, Petru Movilă scrie: „s-a tipărit această cu multu sânger de creștinu nevinovat vărsătușu dreptu pentru care vom zămisli biserică spre aducere aminte pentru toți urmașii noștri”. Petru Movilă se îndeplinește de cuvânt și construiește Biserica Valahă din Liiov care există până în prezent (vezi foto și documente).

Note

- atunci când a filmat "Nemuritorii", Sergiu Nicolaescu a găsit, în colecția lui Dumitru Bedivan, alte manuscrise care vorbesc despre legenda Căpitanului Ioan (Ioan Căpitan)
- tot Sergiu Nicolaescu spunea că I.B. Mureșanu i-a prezentat un manuscris din epocă în care se evocă texte despre corespondența secretă dintre Mihai Viteazul și Henric al IV-lea.
- filmul "Nemuritorii" realizat de Sergiu Nicolaescu după legenda căpitanului Ioan evocă doar parțial evenimentele petrecute. Pe fond, filmul tratează un singur subiect: întoarcerea căpitanului lui Mihai Viteazul în Valahia, unde își moare în bătălie cu boierii tradiționali și cu turcii. Ceea ce din punct de vedere istoric nu este foarte exact. Conform puștinelor cronici ruse, căpitanul Ioan se refugiază în Moldova și are un rol important în tipărirea Octoiului de la Lioublin implicat la ridicarea bisericii valahe din Lioublin.